

School-thuis-route

Een lespakket voor de groepen 5,6, 7 en 8 van het basisonderwijs

Oversteken??? Ehmm, ogen dicht en hard rennen??

Ontwikkeling: Regiocoördinatie Verkeerseducatie Drenthe
Jaar van uitgave: 2011
Auteurs: Marja Derksen, Karin Pasjes en Geralda Vrieling

©Educom Consultancy, Pion Verkeersadvies, Contact!? Onderwijsadviesbureau
Gebruik van informatie uit deze lesbrief voor de provincie Drenthe, zowel schriftelijk als digitaal, is toegestaan met bronvermelding. Voor gebruik buiten de provincie Drenthe dient schriftelijk toestemming gevraagd te worden aan de auteurs

Inleiding

Verkeer moet je doen! Zittend op de stoel leer je geen verkeer. De verkeerslessen op de basisschool komen het best tot hun recht als het een combinatie is van oefenen in de praktijk om de geleerde verkeersregels toe te kunnen passen. Er zijn veel verkeersregels, door gesprekken met leerlingen te voeren over het verkeer en de situaties waarin je terecht kunt komen kun je als leerkracht de leerling wegwijs maken in het land van verkeersregels. Daarbij is het oefenen in het echte verkeer belangrijk! Dit is voor de leerkracht niet altijd een eenvoudig gedeelte. Van een leerkracht wordt verwacht dat hij of zij met iedere methode slagvaardig aan het werk kan en dat hij of zij genoeg inspiratie heeft om de leerlingen ervaringsgericht verkeersonderwijs te geven. Een ander bijkomend aspect is het stukje tijd dat daarbij komt kijken om als leerkracht een goede verkeersles (theorie en praktijk) in elkaar te zetten. Middels deze lesbrief heeft de leerkracht een aanvullende verkeersles te pakken met een balans tussen theorie en praktijk.

De school-thuis-route

De eerste stappen in het verkeer zal een kind met zijn ouders zetten, zij zijn als eerst verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Kinderen ontwikkelen zich in een snel tempo en zullen diverse vervoersmiddelen stap voor stap gaan ontdekken. Van de eerste stappen, tot de loopauto, van de loopauto naar de driewieler en van de driewieler naar de fiets. Iedere nieuwe vaardigheid het leert vereist uiterste concentratie van het kind. Wanneer een kind leert fietsen zal het in eerste instantie alleen maar bezig zijn met het fietsen en nemen ze de verkeerssituatie om hen heen niet geheel op. Dit is een geleidelijk proces, hoe meer fietskilometers een kind maakt, hoe beter het kan reageren in en op het verkeer.

In de lagere groepen komen de leerlingen veelal onder begeleiding naar school. Wanneer ze in groep vijf en zes van de basisschool komen ze veelal zelfstandig lopend of fietsend naar school. Er wordt dan van hen verwacht dat ze goed kunnen fietsen, interpreteren en anticiperen. Toch blijven het kinderen en zien ze niet overal evenveel gevaar, herkennen lastige situaties niet of denken dat ze met hun superfiets alles te kunnen overwinnen. Middels deze lesbrief gaat u met uw leerlingen de verschillende routes van huis naar school in kaart brengen. Er wordt gesproken over situaties die de leerlingen lastig vinden, ze luisteren naar elkaar en leren van elkaar. Wij wensen u veel plezier bij het uitvoeren van deze lesbrief!

Doelstellingen school-thuis-route

In deze lesbrief komen er verschillende doelen aan de orde. Belangrijk doel tijdens het uitvoeren van de les is dat de leerlingen leren om een verkeerssituatie goed in te schatten. Om een situatie goed te kunnen inschatten gaat u met de leerlingen proberen om:

- Gericht naar een situatie te kijken
- Te ontdekken welke rol de leerling in deze situatie speelt
- Een overzicht te krijgen van de verkeerssituatie
- Belangrijke informatie uit deze verkeerssituatie gebruiken om beslissingen te maken
- De aangeboden informatie langs de wegen te kunnen onderscheiden in relevant en niet relevant
- de leerlingen bewust te maken van het feit dat er onverwachte situaties kunnen optreden in het verkeer.

Verkeer is een bewegend systeem van samenwerking tussen alle weggebruikers, deze weggebruikers zijn mensen en mensen maken allemaal fouten. Door alert te zijn in situaties en in te kunnen spelen op onverwachte situaties kunnen veel ongevallen voorkomen worden. Wanneer we allemaal goed opletten en rekening houden met elkaar bouwen we aan een verkeersveilige situatie.

Doelgroep:

Deze lesbrief is ontwikkeld voor de leerlingen van de groepen vijf tot en met zeven (acht) van het basisonderwijs. Voor groep acht is er, door VVN, een lesbrief ontwikkeld dat van 8-1 heet. Hierin gaan de leerlingen hun nieuwe schoolroute (naar het voortgezet onderwijs) in kaart brengen. Deze pakketjes zijn aan te vragen bij www.vvn.nl of wanneer u werkt volgens het Drents Verkeersveiligheidslabel kunt u deze aanvragen bij uw Regiocoördinator Verkeerseducatie.

Materialen en opbouw van de lessen

Dit pakket bevat drie lessen dat zo samengesteld is dat ze als aanvulling op de reguliere verkeerslessen gebruikt kunnen worden.

Les 1:

- Inleiding tot het project
- Klassengesprek
- Verdeling van de groepjes
- Route met moeilijke situaties in kaart tekenen
- Bespreken welke situaties gefotografeerd gaan worden

Les 2:

- Terugblik vorige les
- In de samengestelde groepjes onder leiding van leerkracht, verkeersouder naar desbetreffende situatie lopen/fietsen
- Foto's maken van deze situatie, goed letten op omgevingsfactoren zoals bijvoorbeeld is het druk, zijn er veel reclameborden langs de route, wat maakt het dat deze situatie lastig is.
- Korte evaluatie in de klas

Les 3:

- Terugblik voorgaande lessen
- Foto's bekijken en bespreken
- Foto's uitdelen en met het groepje een collage ervan maken
- Presentatie collage

Extra onderdelen:

- Eventueel de collages presenteren op een ouderavond
- Uitkomsten verwerken in een nieuwsbrief door de leerlingen zelf
- Ouderavond organiseren in overleg met de regiocoördinator

Benodigde materialen:

- Lesbrief
- Per groepje een plattegrond van de schoolomgeving (maps.google.nl)
- Per groepje een digitaal fototoestel
- Fotopapier om de foto's af te drukken (kan ook op gewoon papier)
- Per groepje een A2 vel voor het maken van een collage
- Pennen, stiften, lijm, plaatjes van verkeersborden voor het maken van de collage

Voorbereiding:

- Groepjes samen stellen van 2-5 leerlingen, leerlingen die uit dezelfde wijk komen
- Ouders benaderen die in les twee met de leerlingen foto's gaan maken
- Eventueel als leerkracht van te voren foto's maken om dingen in beeld te brengen

Les 1

Waar willen we naar toe werken in deze les:

Vandaag wordt er door middel van een gesprek met de leerlingen gesproken over de route van huis naar school. Door met de leerlingen te praten over de verschillende verkeerssituaties die ze onderweg tegenkomen kunnen ze van elkaar leren hoe ze er mee om kunnen gaan en wat ze lastig vinden in het verkeer. Ze moeten, kijkend naar de situatie, bedenken hoe ze zich zelf op een veilige manier voortbewegen in het verkeer. Op deze manier worden ze bewust van het feit dat ze zelf wel eens fouten maken, maar dat er ook anderen zijn die fouten kunnen maken in het verkeer. Door goed op te letten in het verkeer kunnen er veel ongelukken voorkomen worden. Want het hoeft niet alleen aan jezelf te liggen dat een situatie lastig wordt.

Belangrijk: Het is niet de bedoeling dat de leerlingen gaan bedenken dat er ergens een zebpad moet komen. Er moeten geen oplossingen bedacht worden die met infrastructuur te maken hebben, het gaat om het bewust worden van eigen gedrag in het verkeer.

Als tweede onderdeel van deze les zullen de leerlingen hun route van huis naar school in kaart brengen en daarbij nadenkend over wat de leerlingen zelf als lastige situaties ervaren onderweg van huis naar school.

'Lastig hoor al die borden!'

Introductie van de les:

Begin de les met het filmpje dat te vinden is op www.youtube.nl: kinderen in het verkeer. Het filmpje gaat over een meisje dat op weg naar school is en onderweg bekende mensen tegenkomt, ze zwaait naar iedereen, maar wordt ze zelf ook gezien?

Kringgesprek/klassengesprek:

Ga met de leerlingen een gesprek voeren over:

- Hoe de leerlingen naar school komen
- Hoever ze van school wonen
- Komen ze zelfstandig naar school of worden ze (nog vaak) gebracht
- Naar welke activiteiten gaan ze zelfstandig, lopend of met de fiets, toe

- Wat is voor de leerlingen een reden om op de fiets te gaan (bijvoorbeeld als je een behoorlijk stuk van de sport vandaan woont)
- Is de route die ze naar school/sport fietsen/lopen veilig
- Komen ze wel eens lastige situaties tegen (*tip: maak een woord-web van de situaties die de leerlingen tegenkomen, laat het vooral vanuit de leerlingen komen*)
- Wat vinden ze dan lastig en waar is dit
- Hebben ze zelf wel eens een ongeluk gezien of gehad (in bijna alle gevallen gebeuren ongevallen door verkeerd gedrag van mensen, waardoor dingen mis kunnen gaan)
- Kunnen ze voorbeelden noemen van fouten die per ongeluk gebeuren (iemand niet zien, even niet opletten, een verkeersregel/bord niet weten)
- Kunnen ze een voorbeeld noemen van fouten die expres kunnen gebeuren (door rood rijden, te hard rijden, op straat fietsen i.p.v. op het fietspad, zonder licht fietsen)
- Wat kunnen ze er nu aan doen om het verkeer zo veilig mogelijk te houden (ook hier een woord-web van maken, laat de leerlingen vertellen wat ze veilig vinden)
  - Fiets in goede staat
  - Opvallende kleding
  - Verlichting en reflectie
  - Tassen op de juiste manier op de fiets/rug
  - Niet te dicht op elkaar fietsen
  - Je aan regels houden

Wanneer er foto's gemaakt zijn van de omgeving kun je de leerlingen bepaalde situaties van de omgeving laten zien en hierover praten, hou er rekening mee dat leerlingen heel veel situaties niet als lastig ervaren, omdat ze er dagelijks langskomen. Maar dezelfde situatie kan door een andere leerling wel als lastig worden ervaren. Vanuit deze foto's kan de overstap gemaakt worden naar het intekenen van de route van huis naar school.

De route van huis naar school:

Deel de plattegronden van de buurt van de school uit aan de leerlingen (tip zet zelf ook een plattegrond op het digibord). Neem nu met een aantal leerlingen hun route door van huis naar school, zodat de leerlingen weten wat de bedoeling is. Wanneer de route ingetekend is op het kaartje kunnen de leerlingen in hun groepje gaan bespreken welke verkeerssituaties ze tegen komen en of ze ook lastige situaties tegenkomen. Soms hebben ze meerdere lastige situaties, zorg dat ze er twee uitkiezen waar ze foto's kunnen nemen. Het kan zijn dat leerlingen hele andere situaties kiezen dan dat je zelf zou kiezen. Vraag ze waarom ze juist die situatie kiezen, stuur bij waar nodig, maar het gaat erom dat ze met hun eigen situatie aan het werk gaan en niet die van de leerkracht.

Afsluiting:

Vertel de kinderen dat ze de volgende keer foto's gaan maken van de door hen aangegeven situatie.

- Als afsluiting kun je het filmpje laten zien van www.youtube.nl: val op met je fiets.
- Je kunt ook aan de hand van de gegeven situaties een rollenspel in de klas uitvoeren, waarin de kinderen in de rol kruipen van een automobilist, fietser of voetganger.

- Op www.kinderpleinen.nl staan voorrangsspellen wat je met de leerlingen kunt doen, voorrang blijkt vaak een vraagstuk voor kinderen (ook nog voor genoeg volwassenen!).

Les Twee

Terugblik en inleiding vorige les:

De vorige les hebben de leerlingen een kaart ingekleurd met de route van huis naar school, daarin zijn lastige situaties aangegeven, die later deze les op de foto worden gezet.

Wanneer je buiten fietst kom je dingen tegen die niet zo veel met het verkeer te maken hebben. Bijvoorbeeld een reclamebord van mc Donalds, of je ziet een vriendin staan aan de overkant van de straat. Zo kun je van alles tegenkomen. Het is belangrijk dat wanneer je op de fiets zit die informatie ziet die op jou, als fietser, van toepassing is en daar wat mee gaat doen in de situatie waarin je verkeert. Door plotseling over te steken omdat je een vriend of vriendin ziet kunnen er nare ongelukken gebeuren en dat willen we graag voorkomen. Daar gaan jullie straks op letten onderweg naar de lastige situaties.

Foto's maken:

Tijdens de vorige les zijn er groepjes gemaakt, deze groepjes gaan onder begeleiding van leerkracht of ouder vandaag op pad om foto's te maken van de situaties die de leerlingen zelf hebben aangegeven. Elk groepje gaat gewapend met een kladblok en pen/potlood op pad om aantekeningen te maken van de situatie die ze aangegeven hebben. Vertel de leerlingen dat ze gaan letten op hoe ze zelf het veiligst in een situatie kunnen gedragen. Het is voor leerlingen ook belangrijk te weten dat je door goed op te letten een ongeluk kunt voorkomen want een ander kan ook fouten maken in het verkeer, het hoeft niet altijd aan jou te liggen. Een voorbeeld hierbij is: je hebt eigenlijk voorrang, maar je krijgt het niet omdat je misschien wel niet gezien wordt, als je zelf opmerkt dat je niet gezien wordt kun je tijdig stoppen. Het is niet volgens de regels als je op deze manier geen voorrang krijgt, maar we maken allemaal fouten en door ook op de ander te letten kunnen we veel ongelukken voorkomen.

Het is de bedoeling dat de leerlingen niet gaan denken in de vorm van: hier moet een zebra komen en hier een verkeerslicht, nee dat is tijdens deze lessen niet aan de orde.

Geef de leerlingen de opdracht mee dat ze op de volgende punten gaan letten als ze aangekomen zijn op de situatie die ze gekozen hebben om te fotograferen:

- Wat zie je allemaal
- Welke dingen zie je, maar zijn **niet** belangrijk voor het verkeer (brievenbus, bloemetjes, reclameborden enz.)
- Wat zie je dat **wel** belangrijk is om een juiste beslissing te maken over hoe je hier moet fietsen/lopen (een boom die het uitzicht belemmert, verkeersborden, haaiantanden)
- Welke verkeersregels moeten hier gebruikt worden (rechts gaat voor, rechtdoor op dezelfde weg gaat voor, voorrangregels)
- Vanaf welke kant komen jullie en waar fiets/loop je dan naar toe
- Welke andere verkeersdeelnemers kun je hier tegenkomen (is er een fietspad, voetpad of moet iedereen gebruik maken van de weg)
- Wat is lastig aan deze situatie
- Kunnen jullie een oplossing bedenken waardoor je je in het vervolg veiliger voelt op die plek? (in het eigen gedrag moet de oplossing liggen)

Foto's maken van de twee verschillende situaties:

- Laat de kinderen de foto's zelf nemen of ga zelf op het niveau van de leerlingen staan, wij kijken anders in het verkeer doordat we groter zijn dan de leerlingen.
- Zorg dat de leerlingen de situatie van verschillende kanten op de foto zetten
- Zorg dat overige relevante informatie ook op de foto komt (verkeersborden, bomen die in de kijkrichting staan).

Terug op school wordt samen met de volwassene naar de foto's gekeken, en dan worden er twee tot drie per situatie uitgekozen om in de collage te verwerken (dit is natuurlijk vrij, als je denkt er zijn meer duidelijke foto's die gebruikt kunnen en mogen worden dan druk je die ook af).

Afsluiting les twee:

De leerlingen hebben met elkaar op een andere manier de route van school naar huis gefietst dan dat ze anders zouden doen, praat er met ze over, ze hebben vast goed opgelet en kunnen vertellen wat ze tegenkwamen. Misschien kwamen ze wel bijzondere situaties tegen, of hebben ze mensen fouten zien maken.

Les Drie

Het maken van een verkeersveiligheidsposter Van te voren klaarzetten:

- A2 karton
- Uitgeprinte foto's + de routekaartjes van de leerlingen
- De aantekeningen van de leerlingen
- Eventueel plaatjes met verkeersborden
- Lijm
- Schaar
- Stiften en potloden

Terugblik en inleiding:

Kijk even terug met de leerlingen naar de vorige lessen, eventueel met een powerpointpresentatie van de verschillende foto's die de leerlingen hebben gemaakt. Bespreek met de leerlingen bepaalde situaties.

Deel daarna de foto's uit aan de verschillende groepen en ook de kaartjes waarop de leerlingen de route hebben aangegeven. De leerlingen gaan met hun aantekeningen en foto's een collage maken, waarin ze duidelijk aangeven wat ze lastig vinden aan de verkeerssituatie. Ze geven aan welke verkeersregels er gelden, of er ook een fietspad of voetpad is, of iedereen de weg gebruikt. Daarna gaan ze met elkaar bedenken hoe ze het veiliger kunnen maken door hun eigen gedrag aan te passen. Dit is over het algemeen een lastige opdracht voor de leerlingen en vergt begeleiding, daar veel leerlingen geneigd zijn om toch te denken in zebra's, stoplichten en bomen kappen e.d.

Wanneer de posters klaar zijn worden ze gepresenteerd aan de andere leerlingen, zodat deze ook zien wat hun medeleerlingen als lastig ervaren, misschien komen er nog wel hele goede tips naar voren. Ter afsluiting van de presentaties een klassengesprek houden over de uitkomsten van presentaties.

Extra onderdeel:

- Als extra onderdeel kunnen de uitkomsten verwerkt worden in een artikel voor de ouders in de nieuwsbrief of schoolkrant.
- Misschien is er een gelegenheid om de ouders uit te nodigen en de leerlingen aan hun ouders de collages laten presenteren, zodat de ouders zien waar de leerlingen hard aan hebben gewerkt.
- Er kan ook een ouderavond belegd worden in overleg met de regiocoördinator die op een actieve manier de ouders aan het werk zet met het verkeer.

Tot slot

Voor een ieder geldt: Verkeer leer je door te doen en samen moeten we leren in een wereld van verkeer! Bedankt dat u met onze lessen wilde werken.

